

Operačný program
**Efektívna
verejná správa**

Európska únia
Európsky sociálny fond

ANALÝZA VNÍMANIA A AKCEPTOVANIA NEVIDIACICH S VODIACI PSOM V SPOLOČNOSTI NA VEREJNE PRÍSTUPNÝCH MIESTACH A VO VEREJNE PRÍSTUPNÝCH PRIESTOROCH

(P0178 – ZREALIZOVANÉ KONCEPČNÉ, ANALYTICKÉ A METODICKÉ
MATERIÁLY)

Tento projekt je podporený z Európskeho sociálneho fondu.

Autori: Kolektív Výcvikovej školy pre vodiace a asistenčné psy

Výcviková škola pre vodiace a asistenčné psy, Rovniankova 1668/16, 851 02
Bratislava

Analýza vznikla v rámci projektu **Tvorba a optimalizácia lepšej verejnej politiky v záujme odstraňovania bariér spoločenského začlenenia zrakovo postihnutých**, kód ITMS2014+ projektu: **314011L721**

OBSAH

1. ÚVOD	4
2. VÝVIN VNÍMANIA A AKCEPTOVANIA VODIACEHO PSA V SR V SÚVISLOSTI S VÝVINOM SÚVISIACICH PRÁVNÝCH PREDPISOV	4
3. PRIESKUMY REALIZOVANÉ V OBLASTI AKCEPTOVANIA NEVIDIACICH S VODIACIMI PSAMI V SLOVENSKEJ REPUBLIKE.....	8
4. SKÚSENOSTI OSÔB SO ZRAKOVÝM POSTIHNUTÍM S VODIACIMI PSAMI NA ICH AKCEPTÁCIU A VNÍMANIE V SPOLOČNOSTI	10
5. NÁVRHY NA ZLEPŠENIE SITUÁCIE	11
6. ZÁVER	12
PRÍLOHY	13
Príloha 1a).....	13
Príloha 1b)	14
Príloha 2a).....	15
Príloha 2b)	16
Príloha 2c).....	17
Príloha 3a).....	18
Príloha 3b)	20

1. ÚVOD

Súčasťou každej ľudskej spoločnosti sú aj ľudia so zdravotným postihnutím. Miera zdravotného postihnutia je vyjadrovaná v percentách, pričom je osoba, posúdená ako ťažko zdravotne postihnutá (ďalej len ŤZP), spravidla pri strate funkčnosti posudzovanej oblasti o 50%. Čísla, uvádzané ako približný počet ťažko zdravotne postihnutých ľudí v jednotlivých štátoch sa pohybujú v rozpätí od 9,5 % po 12% a nemajú klesajúcu tendenciu. Čísla, uvádzané ako približný počet ľudí s ťažkým zrakovým postihnutím v jednotlivých krajinách, sa pohybujú v rozpätí od 1,5% po 4% podľa posúdenia straty funkčnosti zraku v percentách.¹ V každej krajine je z uvedeného počtu ľudí s ťažkým zrakovým postihnutím aj určitý počet ľudí, ktorí využívajú ako kompenzačnú pomôcku, vodiaceho psa.

V Slovenskej republike (Ďalej len SR) je možnosť využívať ako kompenzačnú pomôcku vodiaceho psa, podmienená stratou funkčnosti zraku na 70%. Tak ako v iných krajinách, ani v SR nie je možné vyčíslieť približný počet osôb s uvedenou mierou zrakového postihnutia, pretože podobné štatistiky nie sú k dispozícii a percentuálne vyčíslenie počtu osôb s ťažkým zrakovým postihnutím je globalizované ako predpoklad na základe dostupných údajov, uvedených v poznámke pod čiarou pod číslom jedna.

2. VÝVIN VNÍMANIA A AKCEPTOVANIA VODIACEHO PSA V SR V SÚVISLOSTI S VÝVINOM SÚVISIACICH PRÁVNÝCH PREDPISOV

Akceptácia nevidiacich s vodiacimi psami v jednotlivých krajinách, je priamo závislá od parametrov, ktoré s ňou súvisia. Jedným z najdôležitejších parametrov je vývoj a dosiahnutá úroveň poskytovania sociálnej pomoci osobám s ŤZP v danej krajine, ich nediskriminácia, integrácia a inklúzia v spoločnosti, história vodiacich psov v posudzovanej krajine, teda ako dlho vodiace psy v danej krajine operujú, a taktiež legislatíva súvisiaca s prístupnosťou vodiacich psov. Súčasťou pozitívneho vnímania a akceptácie vodiacich psov je aj informovanosť ľudí s ŤZP v danej krajine, s čím súvisí mnoho ďalších parametrov, ako úroveň zamestnanosti osôb s ŤZP a iné možnosti, napríklad možnosti realizácie voľnočasových aktivít a iných záujmových činností, ktoré sú bez obmedzení dostupné pre ostatnú verejnosť.

V SR je téma vodiacich psov pomerne mladá, datuje sa od roku 1993, kedy bol na Slovensku vycvičený a odovzdaný prvý vodiaci pes. Je potrebné dodať, že štátne zriadenie bolo v predchádzajúcich obdobiach nestabilné a premenlivé, s čím súvisel aj pohľad verejnosti na osoby so zdravotným postihnutím, pretože integrácia a inklúzia osôb s ŤZP nebola v tomto období realizovaná v dostatočnej miere tak, aby sa osoby s ŤZP zúčastňovali na verejnom živote.

V tomto období, približne od roku 1992 do roku 1998 bola akceptácia osôb so zrakovým postihnutím, ktoré používali vodiacich psov, založená výhradne na empatii jednotlivcov a absentovala legislatíva, ktorá by zaručovala ich nediskrimináciu alebo explicitné prístupové práva. Bolo bežnou praxou, že osobe s ŤZP bol odmietnutý vstup do bežných prevádzok, ako sú kaviarne, cukrárne, kiná, prevádzky poskytujúce služby alebo predaj tovarov a dokonca nebol samozrejmosťou ani prístup do štátnych inštitúcií. V tomto období, sme pri odovzdávaní vodiacich psov a realizovaní výcviku

¹ <https://www.dbsv.org/zahlen-fakten.html> , <https://www.who.int/blindness/publications/globaldata/en/> , <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC5820628/>

používania pomôcky v mieste bydliska klientov zaznamenali veľkú mieru priamej diskriminácie osôb s ŤZP, ktoré ako kompenzačnú pomôcku používali vodiaceho psa. V snahe vyhnúť sa nepríjemným konfrontáciám pri vstupe do verejných priestorov, majitelia vodiacich psov takéto priestory nenavštevovali. V tomto období bola sebaobhajoba náročná aj z dôvodu absencie legislatívy, ktorá by práva používateľov vodiacich psov podporila a majiteľom vodiacich psov tak chýbali argumenty pri obhajobe prístupových práv pre vodiacich psov.

Z historického hľadiska vnímania a akceptovania nevidiacich s vodiacimi psami v SR, môžeme začať **približne rokom 1922**, kedy boli zaznamenané prvé pokusy o výcvik vodiacich psov vo vtedajšej prvej Česko-slovenskej republike, na území Česka. Výcvik vodiacich psov bol v tom období činnosťou nadšeného kynológa Jozefa Podhorského a v tom čase nebolo možné hovoriť priamo o akceptácii nevidiacich s touto špecifickou pomôckou, iba o ich existencii.

Uvedené pokusy o výcvik vodiacich psov, na území vtedy spoločnej republiky, dočasne stlmilo obdobie **po roku 1945**, ktorá sa dodnes nazýva **obdobím rozkvetu ústavnej a rezidenčnej starostlivosti**. Ústavy na inštitucionalizáciu osôb so zdravotným postihnutím sa zriaďovali na okrajoch miest a obcí, čo najďalej od bežného života. *„Za pozitívum tohto obdobia možno považovať, že sa zaznamenali aj začiatky sociálnych služieb v domácom prostredí a uznanie niektorých zvýšených výdavkov na život ľudí so zdravotným postihnutím ako takých, ktorí si zasluhujú finančnú kompenzáciu vo forme doplnkovej starostlivosti.“*² Patrí sem aj príspevok na zvýšené výdavky spojené s vodiacim psom, avšak napriek tomu **bolo veľkou raritou stretnúť nevidiaceho so špeciálne vycvičeným psom na ulici**. Už samotný názov tohto obdobia napovedá, že osoby s ŤZP boli umiestňované v štátnych zariadeniach na to určených, prichádzalo k ich segregácii a nebolo z toho dôvodu možné posúdiť spôsob ich vnímania a mieru ich akceptácie spoločnosťou.

V rokoch 1974 bol vo vtedajšej Československej socialistickej republike, výcvik vodiacich psov pod výrobným podnikom META Praha, zväzu invalidov a informácie o vodiacich psoch a ich možnostiach začali prenikať aj na územie súčasnej SR.

Obdobie ústavnej a rezidenčnej starostlivosti pretrvalo viac menej až **do roku 1989**, kedy padol komunistický režim. Hoci aj v tomto období platili zákony, ktoré sa zaoberali sociálnou politikou,³ tieto boli, v oblasti nediskriminácie a komplexnej obhajoby práv osôb so zdravotným postihnutím, veľmi nevýrazné a zaoberali sa najmä stránkou finančného zabezpečenia uvedenej komunity. Keďže boli stále aplikované princípy inštitucionalizácie osôb so zdravotným postihnutím, stále bolo v SR raritou stretnúť na ulici nevidiaceho s vodiacim psom.

Nasledujúce obdobie bolo obdobím rokovaní o rozdelení dovedy dvoch spojených území Čiech a Slovenska, na samostatné republiky, ku ktorému prišlo **v decembri 1992**. Toto obdobie je zároveň počiatočným obdobím samostatných právnych predpisov, nevynímajúc oblasť, ktorá pokrýva práva osôb so zdravotným postihnutím.

Ako bolo vyššie uvedené, **téma „vodiaci pes“ v samostatnej SR sa datuje od roku 1993** a v dobe jej vzniku **neexistovali žiadne právne nariadenia zabezpečujúce prístupové práva do obchodných prevádzok nevidiacim v sprievode ich vodiaceho psa**. *„Obdobie po páde socialistického*

² Repková K.: Rozkvet ústavnej starostlivosti. In: <http://www.historiarevue.sk/index.php?id=2005repkova5> (Online: 10.04.2020). ISSN 1335-8316

³ Ústavný zákon č. 143/1968 Zb. o československej federácii (ďalej len „ústavný zákon č. 143/1968 Zb.“), ktorý nadobudol účinnosť 1. januára 1969, nazývaný aj „kompetenčný“ zákon (zrušený pre územie Slovenskej republiky Ústavou Slovenskej republiky č. 460/1992 Zb)

režimu, čo bolo od začiatku 90. rokov možno už nazvať obdobím občianskeho prístupu k otázkam sociálnoprávnej ochrany ľudí so zdravotným postihnutím. Akékoľvek sociálne intervencie sa postupne začali organizovať na princípe uplatňovania ľudských a občianskych práv osôb so zdravotným postihnutím a na princípe nediskriminácie z dôvodu zdravotného hendikepu.“⁴

Od roku 1993 začala Výcviková škola pre vodiace a asistenčné psy (ďalej len VŠVAP) realizovať výcvik vodiacich psov pre slovenských občanov a tým aj pomáhať pri obhajobe ich práv. V prvých rokoch svojej existencie, v období 1993 do 2000 ich odovzdala 55 a vodiacich psov už bolo možné častejšie stretnúť v uliciach. Ich prítomnosť na verejných miestach a vo verejných priestoroch bola ale vecou tolerancie a empatie a nie samozrejmosťou a zákonným právom majiteľov vodiacich psov. Členovia trénerského tímu VŠVAP, boli často konfrontovaní s nepríjemnými situáciami, kedy im bol pri spoločných tréningoch nevidiaceho s novým psom, odmietnutý vstup do akejkoľvek prevádzky. Je až neuveriteľné, aké dlhé obdobie táto stigma pretrvávala a v určitej miere pretrváva dodnes.

Prvý zákon, ktorý upravoval status vodiaceho psa bol zákon č. 195, prijatý v roku 1998.⁵ Zaujímavosťou bolo zrovnoprávnenie vodiaceho psa a vidiacej osoby, ktorá sprevádzala osobu so zrakovým postihnutím a to v prílohe č.6. Zákona č. 195 o sociálnej pomoci, ktorá udeľuje vodiacemu psovi nasledovný status:

Za sprievodcu sa považuje **občan alebo pes** so špeciálnym výcvikom, ktorý poskytuje občanovi s ťažkým zdravotným postihnutím sprievod na zabezpečenie pohybu, orientácie a dorozumievania so spoločenským prostredím.

V roku 2004 sa objavuje potrebný, antidiskriminačný zákon,⁶ v ktorom sa uvádza: „*Dodržiavanie zásady rovnakého zaobchádzania spočíva v zákaze diskriminácie z dôvodu pohlavia, náboženského vyznania alebo viery, rasy, príslušnosti k národnosti alebo etnickej skupine, zdravotného postihnutia, veku, sexuálnej orientácie, manželského stavu a rodinného stavu, farby pleti, jazyka, politického alebo iného zmysľania, národného alebo sociálneho pôvodu, majetku, rodu alebo iného postavenia alebo z dôvodu oznámenia kriminality alebo inej protispoločenskej činnosti.*“ V oblasti prístupových práv pre osoby, ktoré používali vodiaceho psa ako kompenzačnú pomôcku, to bol začiatok možnosti sebaobhajoby a argumentácie.

Z uvedeného zákona priamo vyplýva, že vodiaci alebo asistenčný pes (t.j. pes so špeciálnym výcvikom) je považovaný za pomôcku a sprievodcu svojho majiteľa slúžiacu na umožnenie pohybu alebo asistencie pre osoby so zdravotným postihnutím. Znemožnenie prístupu takejto pomôcky znamená znemožnenie prístupu aj sprevádzanej osobe, čo podlieha antidiskriminačnému zákonu ako priama alebo nepriama diskriminácia osoby so zdravotným postihnutím.

Obdobie od roku 1993 do roku 2004 môžeme v uvedených súvislostiach definovať ako obdobie postupného začleňovania vodiacich psov do spoločnosti, aj keď stále iba v zmysle ich existencie a s minimálnou akceptáciou a absenciou účinnej legislatívnej podpory.

Napriek zákazu diskriminácie, definovanom zákonom 365/2004, bol pre majiteľov vodiacich psov aj po roku 2004 problém vstúpiť do prevádzok verejného stravovania bez ohľadu na jej zameranie. Pri návšteve kaviarne alebo reštaurácie nebolo isté, či nevidiaci so psom, nebude konfrontovaný s nevôľou a odmietnutím vstupu do prevádzky. Majitelia s vodiacími psami riešili situáciu tak, že v mieste svojho bydliska navštevovali prevádzku, v ktorej sa stretli s ústretovým

⁴ Repková K.: Rozkvet ústavnej starostlivosti. In: <http://www.historiarevue.sk/index.php?id=2005repkova5> (Online: 10.04.2020). ISSN 1335-8316

⁵ Ustanovnie § 59 ods. (3) Zákona o sociálnej pomoci.

⁶ Zákon č. 365/2004 Z.z o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou

správaním. Je potrebné dodať, že ani v tomto období, napriek legislatívnej podpore, nebolo vnímanie vodiacich psov a ich prítomnosť vo verejných priestoroch stále samozrejmosťou a odmietnutím prístupu boli porušované práva osôb so zdravotným postihnutím. Najvýraznejším problémom tohto obdobia boli zariadenia, v ktorých sa nachádzali chladiace pulty, ako cukrárne a samoobslužné reštaurácie. Argumentom na odmietnutie vstupu s vodiacim psom do prevádzok, boli, z pohľadu majiteľov prevádzok, hygienické predpisy.

V súlade s predpismi platnými v tomto období, podporil práva nevidiacich s vodiacimi psami aj ďalší dôležitý zákon a to Zákon č. 355/2007, v ktorom je explicitne povolený vstup psov so špeciálnym výcvikom do prevádzok spoločného stravovania.⁷

Ďalším dôležitým dokumentom je **Dohovor OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím** (ďalej len Dohovor), ktorý pre Slovenskú republiku nadobudol platnosť 25. júna 2010 v súlade s čl. 45 ods. 2. Jeho implementácia však bola s počiatku (a stále v niektorých prípadoch je) vnímaná ako určitá klauzula bez uvedomovania si váhy a dôležitosti informácie širokou verejnosťou.⁸ Hoci od jeho uvedenia do platnosti uplynulo 10 rokov, zlepšila sa implementácia Dohovoru, možnosti opravných prostriedkov pre nevidiacich majiteľov vodiacich psov a zlepšili sa aj výsledky riešení jednotlivých podnetov a možno hovoriť o integrácii vodiacich psov do spoločnosti, stále nie je funkčná plná inklúzia majiteľov vodiacich psov a to z dôvodu používania tejto špecifickej kompenzačnej pomôcky.

Obdobie medzi rokmi 2004 a 2010 je možné v súvislosti s vnímaním a akceptáciou vodiacich psov ako obdobie riešenia prvých podnetov zo strany nevidiacich majiteľov vodiacich psov, ktorým nebol v sprievode vodiaceho psa, umožnený vstup do verejných priestorov a tým snahu o ich integráciu. Začína obdobie informačných kampaní, súvisiacich s prístupovými právami do verejných priestorov, zameraných na verejnosť, poskytovateľov služieb, štátne inštitúcie ale rovnako aj na informovanosť samotných majiteľov vodiacich psov o ich právach a možnostiach sebaobhajoby.

Ďalšiu explicitnú podporu pre majiteľov vodiacich psov, poskytla novela zákona 282/2002, ktorá nadobudla platnosť dňa 1.1.2017,⁹ a ktorá oprávňuje majiteľov vodiacich psov vstupovať na všetky verejne prístupné miesta. Uvedený zákon mal z pohľadu majiteľov vodiacich psov, najvyššiu pozorovanú účinnosť a vplyv na dodržiavanie prístupových práv, či vnímanie vodiacich psov. V tomto období je stále väčšia časť verejnosti naklonená akceptácii vodiacich psov aj keď ich vnímanie a akceptácia zo strany verejnosti sa stále zakladá vo vyššej miere na empatii ako na znalosti legislatívnych pravidiel.

Obdobie medzi rokmi 2010 a 2020 je pri posudzovaní vnímania a akceptácie majiteľov vodiacich psov, obdobím snahy o postupnú inklúziu majiteľov vodiacich psov do spoločnosti.

⁷ ustanovenie §26 ods. 4, písmeno a)

⁸ „Cieľom tohto dohovoru je presadzovať, ochraňovať a zabezpečiť plnohodnotný a rovný výkon ľudských práv a základných slobôd pre všetky osoby so zdravotným postihnutím a podporovať úctu k ich dôstojnosti bez akejkoľvek diskriminácie na základe zdravotného postihnutia. Tento medzinárodný dokument vychádza z presvedčenia zúčastnených štátov, že komplexný a ucelený medzinárodný dohovor významne príspeje ku kompenzovaniu výrazného sociálneho znevýhodnenia osôb so zdravotným postihnutím a k presadeniu ich účasti v občianskych, politických, hospodárskych, sociálnych a kultúrnych sférach na princípe rovnakých príležitostí, a to ako v rozvojových, tak aj vo vyspelých krajinách.“ In: <https://www.employment.gov.sk> (Online 10.04.2020)

⁹ ustanovenie §4a zákona, ktorým sa upravujú niektoré podmienky držania psov

3. PRIESKUMY REALIZOVANÉ V OBLASTI AKCEPTOVANIA NEVIDIACICH S VODIACIMI PSAMI V SLOVENSKEJ REPUBLIKE

Prvým realizovaným projektom, zameraným na prístupové práva pre majiteľov vodiacich psov bol projekt, ktorý realizovala VŠVAP v roku 2010, v tom čase pod hlavičkou materskej organizácie Únie nevidiacich a slabozrakých Slovenska.¹⁰

S tromi rozličnými klientami a ich vodiacimi psami sme navštívili 150 prevádzok v 5 krajoch Slovenska, v rozlične veľkých mestách podľa vopred vypracovaného "kľúča návštev". Prevádzky sme rozdelili do 10-tich kategórií, konkrétne prevádzky sme vyberali v danom meste náhodne, podľa dostupnosti a aktuálnych otváracích hodín. Zaznamenávali sme reakcie personálu a verejnosti na prítomnosť osoby s vodiacim psom v prípade negatívnych reakcií, sme konkrétne argumenty klienta a protiargumenty personálu/verejnosti ohľadne vstupu s vodiacim psom, zaznamenali do pripravených formulárov.

Za bezproblémové vstupy sme považovali tie, kedy sme sa v danej prevádzke pohybovali 5 - 10 minút, pričom nás bezpečne zaznamenalo niekoľko zamestnancov, ktorí ale na našu prítomnosť nijako nereagovali, pretože ju očividne považovali za samozrejmu. Z našej štatistiky vyplýva, že minimálne každý 20ty krát musí človek so zrakovým postihnutím, ktorého sprevádza vodiaci pes, za svoje prístupové právo argumentovať, prípadne znášať rôzne spôsoby nepatričného alebo dehonestujúceho správania, ktoré na neho obracajú nežiaducu pozornosť ostatnej verejnosti. Ak by so svojim VP psom navštívil 1 novú prevádzku denne, stretol by sa teda s určitou formou diskriminácie zhruba raz za mesiac. Treba brať do úvahy, že množstvo navštívených prevádzok nie je až také vysoké, aby tieto výsledky mohli byť považované za absolútne relevantné.

V 89% prípadov bol problém so vstupom do potravín / samoobsluhy.

V 11 % bol v kaviarni nákupného strediska.

V 89 % prípadov mal námietky voči prítomnosti psa personál, len v jednom prípade zákazník

Ďalším projektom, zameraným na vnímanie a akceptáciu majiteľov vodiacich psov bol projekt s názvom „Ústretová verejná doprava“,¹¹ ktorý monitoroval vnímania a akceptáciu majiteľov vodiacich psov, ako cestujúcich pri preprave verejnou hromadnou dopravou.

V rámci projektu bol realizovaný prieskum v bratislavskej MHD, ktorý bol zdokumentovaný pomocou videokamery. Členmi realizačného tímu boli ľudia so zrakovým postihnutím, aby boli vytvorené reálne situácie. Realizačný tím mal za úlohu vyhotoviť videozáznam, ktorý zaznamenával mieru ústretového správania vodičov MHD. Pracovník s videokamerou vytváral záznamy bez upozornenia vodičov na tento fakt. Bol postavený tak, aby mal v zornom poli zrakovo postihnutého dobrovoľníka, a aj každé vozidlo MHD, ktoré prichádzalo na zastávku. Vznikli tak celkom reálne situácie. Zaznamenávané boli vždy rovnaké situácie, kedy osoba so zrakovým postihnutím stála pri

¹⁰ Názov Projektu: Informovanosť o právach a postavení vodiaceho psa je cestou k odstráneniu diskriminačného jednania vo vzťahu k zrakovo postihnutým, ktorých sprievodcom je vodiaci pes. Projekt bol realizovaný v rámci programu " Akčný plán predchádzania všetkým formám diskriminácie, rasizmu, xenofóbie, antisemitizmu a ostatným prejavom intolerancie na rok 2010" Názov konečného prijímateľa, Únia nevidiacich a slabozrakých Slovenska/Výcviková škola pre vodiacich psov, poskytovateľ dotácie: Úrad vlády slovenskej republiky.

¹¹ ZMLUVA o poskytnutí dotácie č. LrP/2011/01/11. Aktivity zamerané na podporu a ochranu ľudských práv a slobôd, názov konečného prijímateľa, Únia nevidiacich a slabozrakých Slovenska/Výcviková škola pre vodiacich psov, poskytovateľ dotácie: Úrad vlády slovenskej republiky.

označníku s vodiacim psom a bielou palicou, na dobre viditeľnom mieste, s úmyslom nastúpiť do dopravného prostriedku. Kontrolované zastávky boli frekventované miesta s maximálnym počtom liniek stojacich v zastávke, aby sa zvýšila pravdepodobnosť, že v zastávke budú súčasne stáť dve a viac vozidiel.

Zhotovený záznam ukázal percentuálny pomer vodičov, ktorí sa správali ústretovo k cestujúcim so zrakovým postihnutím v sprievode vodiacich psov (20%) a vodičov, ktorých jednanie sa dá nazvať neústretovým, až ignorantským (80%). Z uvedeného vyplýva, že až 80% vodičov MHD v Bratislave ignoruje ľudí so zrakovým postihnutím, ktorí stoja pri označníku s úmyslom nastúpiť do vozidla.

V nadväznosti na negatívne výsledky v roku 2011, realizovala VŠVAP pod hlavičkou materskej organizácie Únie nevidiacich a slabozrakých Slovenska, pokračovanie monitoringu aj v nasledujúcom roku 2012. Tentokrát prieskum ukázal o niečo pozitívnejší percentuálny pomer vodičov, ktorí sa správali ústretovo k cestujúcim so zrakovým postihnutím v sprievode vodiacich psov (30%) a vodičov, ktorých jednanie bolo neústretové (70%). Druhý rok prieskumu teda vykazuje percentuálny pomer medzi ústretovými a neústretovými vodičmi, o 10% pozitívnejšie.

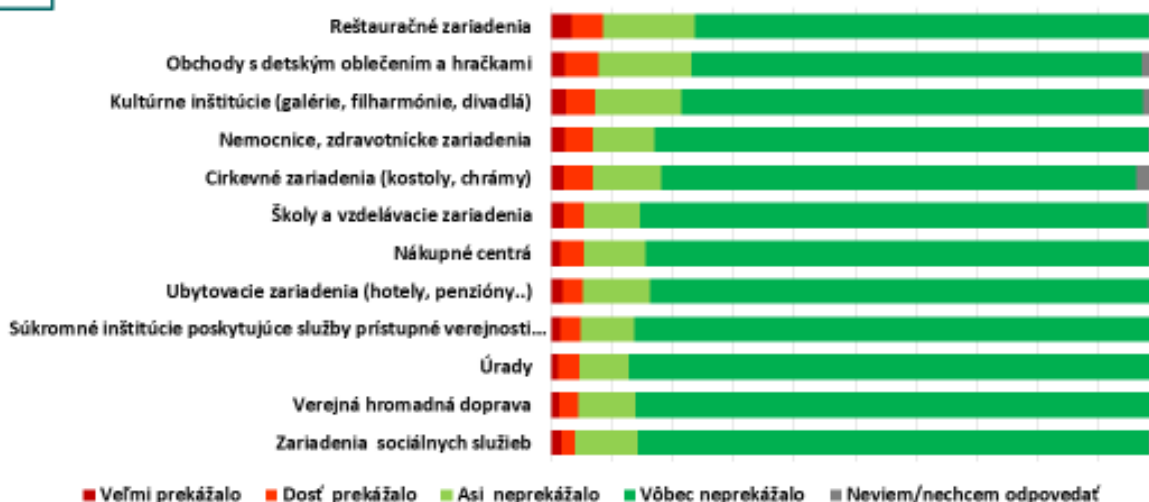
Ďalší prieskum Vnímania osôb so zrakovým znevýhodnením a vodiacich psov širokou verejnosťou na Slovensku, bol realizovaný agentúrou AKO v dňoch 28.10. – 06.11.2019. Jednalo sa o prieskum verejnej mienky na vyššie uvedenú tému. Prieskum bol realizovaný na vzorke 1000 respondentov, pričom respondenti neboli oboznámení o tom, kto je zadávateľom prieskumu.

2. NÁZORY NA DISKRIMINÁCIU ZRAKOVO ZNEVÝHODNENÝCH OSOB, SPREVÁDZANÝCH VODIACIM PSOM

„Ako veľmi by Vám prekážalo či neprekážalo, keby zrakovo postihnutá osoba, sprevádzaná vodiacim psom vstupovala do týchto nasledovných priestorov?“

N = 1000

Odpovede všetkých respondentov

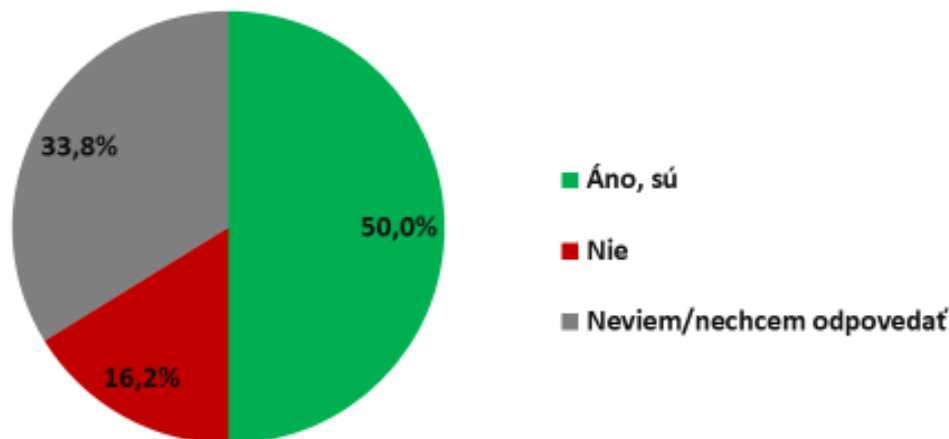
Tabuľka s percentuálnymi údajmi na ďalšej strane →

2. NÁZORY NA DISKRIMINÁCIU ZRAKOVU ZNEVÝHODNENÝCH OSOB, SPREVÁDZANÝCH VODIACIM PSOM

„Sú či nie sú podľa Vás na Slovensku zrakovo znevýhodnené osoby, sprevádzané vodiacim psom, diskriminované v prístupe k službám?“

N = 1000

Odpovede všetkých respondentov

28

Kompletný prieskum je dostupný na webovom sídle ESCA.¹²

4. SKÚSENOSTI OSÔB SO ZRAKOVÝM POSTIHNUTÍM S VODIACIMI PSAMI NA ICH AKCEPTÁCIU A VNÍMANIE V SPOLOČNOSTI

V priebehu existencie VŠVAP sme boli často konfrontovaní s negatívnym vnímaním majiteľov vodiacich psov a absenciou ich akceptácie, či už z dôvodu neznalosti zákonov, alebo z iných dôvodov. V každom prípade, boli majitelia vodiacich psov vystavení nepriaznivej situácii, kedy museli argumentovať a obhajovať ich zákonné práva. Najväčším problémom, ktorý podľa nášho názoru pretrváva až dodnes, je práve špecifickosť tejto kompenzačnej pomôcky, nediferencovanie psa ako domáceho zvierťaťa a psa ako kompenzačnej pomôcky. Mnoho obchodných prevádzok, cirkevných, vzdelávacích a štátnych inštitúcií, či poskytovateľov služieb vníma psa so špeciálnym výcvikom predovšetkým ako psa a tento fakt je najčastejším argumentom pri obmedzení, alebo odmietnutí vstupu do verejne prístupných priestorov, kam je psom ako domácim zvieratám vstup zakázaný. Podporou tejto nesprávnej argumentácie, pri odmietnutí vstupu s vodiacim psom, je aj prípadný piktogram, ktorý informuje o „zákaze vstupu psa“ pri vstupných dverách prevádzok, inštitúcií a ostatných verejne prístupných miest. Napriek tomu, že v zmysle aktuálnych zákonov, sa podobné

¹² <https://ecsa.sk/aktuality/tvorba-a-optimalizacia-lepsej-verejnej-politiky-v-zaujme-odstranovania-barier-spolocenskeho-zaclenenia-zrakovo-postihnutych/>

piktogramy vzťahujú výhradne na zákaz vstupu psov ako domácich zvierat, pre neznalosť zákonov neprichádza pri posudzovaní vodiaceho psa k potrebnej diferenciacii.

Majitelia vodiacich psov uvádzajú, že akékoľvek konfrontácie pri snahe obhájiť zákonné práva v súvislosti s vodiaci psom sú pri absencii zraku veľmi nepríjemné, pretože nie je možné vyhodnotiť mimiku, gestiku, či posturiku oponenta, situáciu v bezprostrednom okolí a podobne. Majitelia vodiacich psov nevedia vyhodnotiť, koľko osôb sa pasívne na konfrontácii zúčastňuje a ako sa situácia v ich bezprostrednom okolí vyvíja a podobné situácie sú pre nich stresujúce. Je potrebné uviesť, že od začiatku samostatného výcviku vodiacich psov v SR sa situácia jednoznačne zmenila v prospech lepšej akceptácie vodiacich psov a vývin možno nazvať pozitívnym. Napriek tomu, sa majitelia vodiacich psov ešte stále stretávajú aj s negatívnymi reakciami a to zväčša z dôvodu neinformovanosti, čo ale nie je z pohľadu práva relevantné.

V súvislosti s akceptáciou majiteľov vodiacich psov a ich vnímaním v doprave, prikladáme pripomienky majiteľov vodiacich psov k akceptácii vodiaceho psa a celkového vnímania jeho prítomnosti vo verejnej doprave. **Príloha č. 1a) a 1b).**

V súvislosti s akceptáciou vodiaceho psa v prevádzke cukrárne, hotela a ubytovaní v rámci kúpeľov, prikladáme pripomienky a sťažnosti majiteľov vodiacich psov ako **Prílohu č. 2a), 2b) a 2c).**

Komplexný podnet v rámci viacnásobného zlyhania pri akceptácii vodiaceho psa, prikladáme ako **Prílohu č. 3a)** a riešenie uvedeného podnetu v rámci kompetencií „Komisárky pre osoby so zdravotným postihnutím“ prikladáme ako **Prílohu 3b).**

V zmysle zákona o ochrane osobných údajov, uvádzame zaslané podnety majiteľov vodiacich psov bez osobných údajov.

5. NÁVRHY NA ZLEPŠENIE SITUÁCIE

Doprava

V súvislosti so zlepšením situácie vnímania a akceptácie vodiacich psov pri sprevádzaní osoby so zrakovým postihnutím a to najmä zo strany poskytovateľov služieb vo verejnej doprave a ich zamestnancov, navrhujeme nasledovné:

VZDELÁVANIE VODIČOV VEREJNEJ OSOBNEJ DOPRAVY K AKCEPTÁCII OSÔB SO ZRAKOVÝM POSTIHNUTÍM V SPRIEVODE VODIACEHO PSA.

V tejto súvislosti je potrebné povinný základný i opakovaný výcvik profesionálnych vodičov vo verejnej osobnej doprave doplniť o časť zameranú na osvojenie si právneho vedomia, znalostí a zručností pri komunikácii s osobami so zdravotným postihnutím všeobecne i so zreteľom na osoby so zrakovým postihnutím v sprievode vodiaceho psa.

Pravidelné vzdelávanie, ktorého súčasťou by malo byť opakované informovanie vodičov o ich povinnostiach vo vzťahu k cestujúcim s osobitnými právami, medzi ktorých osoby so zrakovým postihnutím jednoznačne patria, by malo obsahovať aj informovanie o právnych dôsledkoch ich neadekvátneho správania voči tejto špecifickej skupine našej populácie. A v neposlednom rade opakovane apelovať na potrebu ústretovým a ľudským spôsobom vytvárať osobám so zrakovým postihnutím s vodiacim psom optimálne podmienky na prepravu.

Komplexné riešenia definovaných nedostatkov, súvisiacich s prepravou osôb so zrakovým postihnutím, ktoré sú súčasťou navrhnutých opatrení v rámci projektu Tvorba a optimalizácia lepšej

verejnej politiky v záujme odstraňovania bariér spoločenského začlenenia zrakovo postihnutých, sú uvedené na webovom sídle VŠVAP.¹³

Obchodné prevádzky, inštitúcie, prevádzky poskytovania služieb

V prípadoch odmietnutia prístupu do akýchkoľvek priestorov, ktoré sú verejne prístupné, výhradne na základe prítomnosti vodiaceho psa, zjavne zlyháva ľudský faktor a predpokladáme, že sa jedná o neznalosť legislatívnych pravidiel súvisiacich s prístupovými právami, či ostatných práv osôb s ŤZP, vrátane ich kompenzačných pomôcok, medzi ktoré patrí aj vodiaci pes. V súvislosti s lepšou akceptáciou vodiacich psov, pri sprevádzaní osoby s ŤZP, vnímame ako riešenie vzdelávanie a odbornú prípravu zamestnancov, na všetkých úrovniach, o tejto téme. Komplexné riešenia definovaných nedostatkov, súvisiacich s prepravou osôb so zrakovým postihnutím, ktoré sú súčasťou navrhnutých opatrení v rámci projektu Tvorba a optimalizácia lepšej verejnej politiky v záujme odstraňovania bariér spoločenského začlenenia zrakovo postihnutých, sú uvedené na webovom sídle VŠVAP.¹⁴

6. ZÁVER

Napriek 27 ročnej tradícii vodiacich psov v samostatnej SR, stále nie je akceptácia osôb s ŤZP, ktoré sprevádza pes so špeciálnym výcvikom, na potrebnej úrovni tak, aby majitelia vodiacich psov neboli vystavovaní nepríjemným situáciám v podobe konfrontácií pri obhajobe práv, súvisiacich s právami osôb s ŤZP. VŠVAP ako organizácia, ktorá má priamy a intenzívny kontakt s majiteľmi vodiacich psov, je toho názoru, že kompetentní predstavitelia, v oblastiach tejto témy, nie v dostatočnej miere reagujú na pripomienky a podnety organizácií, ktoré zastupujú komunitu majiteľov vodiacich psov. Právne úpravy, novely, či implementácia nových navrhovaných opatrení, ktoré sa priamo vzťahujú na ochranu osôb so zrakovým postihnutím sprevádzajúcich vodiacim psom, sú riešené nepružne, ich uvádzanie do praxe komplikuje názor kompetentných predstaviteľov jednotlivých oblastí, na relatívne malú cieľovú skupinu, bez ohľadu na dôležitosť a účel navrhovaných zmien. Pritom je ale nesporné, že zároveň uznávajú dôležitosť témy a právne dokumenty súvisiace s touto témou, či už ochranou práv a slobôd osôb s ŤZP, alebo ochranou zvierat. Z nášho pohľadu je nevyhnutný intenzívnejší dialóg a dôslednejšie hľadanie riešení, ktoré povedú k zlepšeniu situácie majiteľov vodiacich psov pri realizácii všetkých aktivít v ich bežnom, každodennom živote. Zároveň vnímame ako dôležité, podporu kompetentných zástupcov jednotlivých oblastí, pri implementácii relevantných návrhov na zlepšenie situácie.

¹³ <https://vodiicipes.sk/efektivna-verejna-sprava/navrhnete-opatrenia-zamerane-na-zefektivnenie-vs/>

¹⁴ <https://vodiicipes.sk/efektivna-verejna-sprava/navrhnete-opatrenia-zamerane-na-zefektivnenie-vs/>

PRÍLOHY

Príloha 1a)

Pokladna č.: 1263917 TransData
Vodič: 35814
SAD Zvolen a.s. závod ZV
IČO: 36054666
IČ DPH: SK2020070338
NEDELA 30.08.2015
Čas: 18:25:50 9650
Linka: 611410/ 19
ČL: 172066/1263917

***0.68 €**
Cena: 0.57 € DPH 20.00% 0.11 €
Držiteľ TŽP, TŽP-S

Z: Zvolen,AS
DO:Pliešovce,aut.st.

Starý zostatok: 1.39 €
Nový zostatok: 0.71 €
Číslo karty: 127934
SNR karty: 1404226651
Platnosť karty do: 15.06.2016

Tento vodič nesúhlasí s umiestnením psa v prvej sedačke za ním.

Poznámky: -Keď som sa ohradila, že pes je tam cvičený a je to jeho vyhradené miesto, tvrdil, že to už neplatí, a že si mám sadnúť na vyhradené miesto pre invalidov.

- „aby sa ho (psa) ľudia nebáli“

Pokladna č.: 1263917 TransData
Vodič: 34356
SAD Zvolen a.s. závod ZV
IČO: 36054666
IČ DPH: SK2020070338
ŠTVRTOK 24.09.2015
Čas: 18:19:26 8184
Linka: 611410/ 19
ČL: 179278/1263917

***0.68 €**
Cena: 0.57 € DPH 20.00% 0.11 €
Držiteľ TŽP, TŽP-S

Z: Zvolen,AS
DO:Pliešovce,aut.st.

Starý zostatok: 6.51 €
Nový zostatok: 5.83 €
Číslo karty: 164127
SNR karty: 393204146
Platnosť karty do: 07.02.2017

Tento vodič takisto nesúhlasí s umiestnením psa v prvej sedačke za ním.

Poznámky: - Posiela ma tiež sadnúť si „dozadu“ na miesto pre invalidov.

- pretože „pes smrdí“ (nesmrdel)

Príloha 1b)

komu: viragova

Pôvodná správa: _____

Od: "stipalovci" <[REDACTED]>

Komu: <rksekret@sadliorbus.sk>

Dátum: 30.10.2015 19:35

Predmet: Sťažnosť

SŤAŽNOSŤ.

Volám sa Anna [REDACTED] som ZŤP-S osoba nevidiaca ,ktorú vodi vodiaci pes.Dňa 25.10.2015 som cesovala som z Vrútok autobusovej zástavky domov a ostala som šokovana a znechutená zo šoféra aké mal spravanie.Cestujem už dost' dlho autobusom aj v iných v rôznych mestach ,ale takéto drzé správanie som ešte nezažila .Myslím si že ZTP-S osobám by mala byť podaná pomocná ruka a nejaká ochota a nie arogantnosť,bezočivosť šoféra taký šofér by mal byť poučený ako sa má správať.Tu vám napíšem priebeh veci a prikladám doklady ,ktoré su dôkazom mojej sťažnosti.

Takže dňa 25.10.2015 v čase 18.35 hod.čakám na autobusovú linku z Vrútok do Sučian,Dom potravín.Linka 510402/18 -Námestovo zastaví idem si kúpiť lístok Prvý šok že šofér pýta odmena 0,30€ za vodiaceho psa /za ktorého sa nemá platiť/ ,keď som mu povedala že za psa sa neplatí tak nervózna reakcia 0,35€ nakoľko za seba ako osobu 0,05€ tak som mu zaplatila .Potom som si chcela sadnúť na sedadlo za šoféra nakoľko je to sedadlo vyhradené pre ztp-s so psom ,ktorý podotýkam mal aj košík ten nosí vždy a sa na mna osočil ,že mám ísť hned do zadu že budem vystupovať zadými dverami i keď som mu povedala ,že mám sedieť v predu .On odpovedal že ma upozorní kedy vystúpiť,ale nestalo sa tak a pomohla mi cestujúca inak inak by som nevedela kedy mám vystúpiť pretože nestál na všetkých zástavkach kde mal stáť a tým som bola zmätená nakoľko som si nemohla spočítavať zastavky kde vystúpiť.Myslím ,že takýto šofér by namal ani riadiť autobus keď nepozná zákony pre ZŤP-S a vodiaceho psa a není napomocný .Dúfam,že to bude mať nejaký postih.A upovedomíte aj iných šoférov ako sa majú správať.Myslím si že aj mi postihnutý ľudia sme len ľudia a nie nejaké handry ako sa máme cítiť.To sa máme bať cestovať a sedieť iba doma?Dúfam ,že sa to už nebude opakovať a ten šofér ma už nebude takto stresovať a za tuto sťažnosť sa nebude na mna vyvršovať inak to budem musieť riešiť cez iných vyššie kompetentných .

Ďakujem Za kladné vybavenie
Budem čakať na odpoveď.

[REDACTED] Anna

3 prílohy

[Zobrazit' ukážku prílohy 1.jpg](#)

Príloha 2a)

Sťažnosť na cukráreň v Trenčianskych Tepliciach.

Dňa 23. 3. 2014 som chcela navštíviť vašu prevádzku v sprievode svojho vodiaceho psa, patrične označeného bielym vodiacim postrojom a platnou registračnou známkou Červeného kríža. Žiaľ moja návšteva mi bola znemožnená Vaším zamestnancom s odvolaním sa na príkaz nadriadeného nepúšťať do priestoru žiadnych, ani vodiacich psov.

Túto informáciu som si dňa 24. 3. 2014 telefonicky u Vašej pracovníčky overila a ona mi ju následne aj potvrdila.

Žiadam Vás týmto o písomné stanovisko k tejto veci s odôvodnením nerešpektovania vodiaceho psa ako kompenzačnej pomôcky zrakovo postihnutého a znemožnením mu tak práva vstupovať všade tam, kde má právo vstupovať aj jeho zdravotne postihnutý majiteľ.

Môj sen o zákusku a kávičke

Bola celkom príjemná, posledná februárová nedeľa. Po chutnom obede sme sa s Monikou rozhodli, že neostaneme na izbe a pôjdeme spolu s mojím vodiacim psom Katynkou vonku. Chceli sme spojiť príjemnú prechádzku v trojke s posedením v cukrárni pri kávičke a koláčiku. Podľa nášho uváženia to malo byť príjemné a ničím nerušené popoludnie. Aké však bolo naše prekvapenie, keď sme prišli do cukrárne Oáza na Námestí Majstra Pavla? Neuverí, kto nezažil na vlastnej koži.

Po príchode do cukrárne a po tom, čo mi Katy ukázala voľnú stoličku, nás predavačka vyzvala, aby sme odišli z cukrárne so psom. Ja som sa jej samozrejme snažila vysvetliť, že Katy nie je obyčajný pes, ale vodiaci, a ten má prístup aj tam. Na to sa ma ona už dosť arogantne spýtala, či som nerozumela, že mám odísť preč s tým psom.

Moja odpoveď na jej otázku bola, že asi nepotrebuje peniaze zákazníčky, z ktorých žije. Nezabudla ešte dodať, že oznam o zákaze chodenia do cukrárne so psom majú napísaný aj na dverách. Neviem, kde mala v tej chvíli oči, keď si nevšimla, že máme s Monikou biele palice a mňa do cukrárne dokonca doviedla Katy.

Predavačka mala zrejme v tej chvíli zaujímavejšiu spoločníčku na nedeľnú debatu, ako peniaze získané od dvoch zákazníčok a tak aspoň mala dobrý dôvod (psa), ako nás neobslúžiť a nerobiť nič. V cukrárni totiž nebol nikto okrem nás troch a panej, s ktorou predavačka viedla ten družný rozhovor.

Možno, by sa ma dotklo menej, keby ma vyhodila z cukrárne pre neslušné oblečenie, prípadne nevábnu vôňu, ako toto. Takto ma už dávno nikto neponížil iba pre to, že môj sprievodca nebol človek, ale vodiaci pes, ktorý je Slovenskou vládou zákonne uznaný ako pomôcka pre nevidiaceho. Ešte dlho budeme s Monikou spomínať na naše „krásne“ nedeľné popoludnie v Levoči.

[Redacted signature]

Príloha 2c)

Eva [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] Stará Ľubovňa

IMET SQUASH & RELAX CENTRUM

Mgr. Masarčin Miroslav

M.SCH. TRNAVSKÉHO 2/B,

841 01 BRATISLAVA

Vec: Sťažnosť

Dňa 6.3.2018 som si vo Vašom hotely telefonicky rezervovala ubytovanie pre jednu osobu na tri noci v termíne od 9.3. – 12.3.2018.

Nakoľko som zrakovo postihnutá osoba a pohybujem sa len v sprievode svojho vodiaceho psa, oznámila som túto skutočnosť personálu Vášho hotela, načo mi však bolo ubytovanie práve z tohto dôvodu odmietnuté. Pán Daniel [REDACTED] trval na tom, že vo Vašom hotely zvieratá neubytovávajú aj po tom, ako som mu vysvetlila, že pes so špeciálnym výcvikom (vodiaci pes) je moja kompenzačná pomôcka a teda sa zo zákona naňho žiadny takýto interný predpis nevzťahuje.

Ako poskytovateľa verejných služieb si Vás dovoľujem upozorniť, že neumožnením vstupu vodiaceho psa sprevádzajúceho zrakovo postihnutú osobu do Vašej prevádzky vedome porušujete § 26 Zákona č. 355/2007 Z. z., § 24 zákona 447/2008Z.z., § 4a Zákona č. 282/2002 Z. z. a Zákon č. 365/2004 Z. z.

Žiadam Vás týmto, aby ste mi najneskôr do 30 dní od doručenia mojej sťažnosti poskytli na hore uvedenú adresu Vaše písomné vyjadrenie sa k tejto veci.

S pozdravom

Príloha 3a)

Miroslava [REDACTED]

Môj priateľ pricestoval na Slovensko začiatkom decembra 2015.

Jeho vodiaci pes Reggie je riadne označený, cestoval priamo na palube lietadla - bez akýchkoľvek problémov.

Samozrejme sme hneď pocítili odlišný prístup napriek tomu, že väčšina ľudí bola a stále je veľmi priateľská.

Prvým problémom je cestovanie v MHD - málo miesta pre psíka v niektorých typoch autobusov či električiek, ľudia ktorí neberú ohľad, ale tu sme samozrejme žiadne odmietnutie nezažili.

Ďalším problémom sú kostoly (menovite katedrála sv. Martina v Bratislave a kostol sv. Jakuba v Levoči) V Bratislave v čase vianoc som si dokonca vypočula spôsob od panej ktorá po návratu koncertu pripravovala priestor pre omšu. "Kam to s tým psom leziete?" Naozaj som nechcela veriť že počujem dobre a argumentovala som že je to sprievodcovský pes. Pán z bezpečnostnej služby mi povedal či nechápem, že sú miesta na ktoré sa z úcty k bohu nechodí. Ukazovala som mu dokument - leták z vašej školy ale povedal že si to neprečíta a že sa nebude baviť s osobou ktorá nerozumie čo hovorí. Keď išiel okolo kňaza, celý rozčúlený sa sťažoval. Našťastie tento kňaz povedal že je to v poriadku, ale ani sa pri nás nezastavil. Ku cti tomu panovi slúži to že sa nakoniec ospravedlnil a povedal, že s tým nesúhlasí, ale keď je to v poriadku pre knaza tak aj pre neho. Vyššie spomínaná pani však nustále nahlas komentovala našu neslušnosť.

V Levoči sme po zakúpení lístky do katedráli dostali oznámenie že tam so psom nemôžeme vstúpiť, nakoľko dekan si to neželá. Napriek tomu že Levoča je známa ako mesto nevidiacich, potvrdili nám zo Spojenej školy že sa to už udialo aj v prípade ich bývalej žiačky, ktorá mala odmietnutý vstup do katedrály. Nakoniec vzhľadom k mojej neústupnosti nás do katedrály pustili asi na 15 minút, pani nám však povedala že asi príde o prácu.

To isté sa udialo aj vo vedľajšom múzeu, kde nám povedali, že ich vnútorné smernice neumožňujú vstup psom. po dlhej (a nepríjemnej) debate keď som sa dožadovala rozhovoru s riaditeľkou muzea nás nakoniec vpustili.

Ďalším problémom boli taxíky - pri zmienke že máme sprievodcovského psa nám bolo povedané, že ak nebude v prepravnom boxe, tak nás nezoberú.

Ďalší problém - kaviarne, reštaurácie. Neuveriteľné. Napriek mnohým skvelým príkladom (dokonca bez opýtania priniesli misku s vodou v St.Germain v BA a inde, kde nás najprv nechceli vpustiť ale neskôr po vysvetlení boli ochotní, najhoršia skúsenosť bola na Obchodnej ulici v kaviarni Caffè4U, kde nás mladá predavačka takmer s plačom prosila aby sme okamžite odišli lebo majiteľ je nejaký Albáanec ktorý

má kamerový systém a už jednu kolegynu vyhodil lebo obsluzila niekoho so psom. Ja som s ním chcela osobne hovoriť, ale údajne tam nebol - nechala som tam plagatik a ziadala o knihu priani a staznosti, ktoru mi nedali.

Ďalsie exelentne vyhadzov sme mali v OC Central v predajni ovocia a zeleniny v suterene Freshlandia - pani veduca [redacted] bola priam arogantna, odmietla nam dat knihu priani a staznosti a povedala že pes nema co v obchode hladat. Nešlo ani tak o to co povedala ale ako to povedala, bola absolutne neochotna a neludska. Moj priatel sa snou snazil hovoriť ale ona nam ani pohlad nevenovala povedala ze je v praci a nema cas sa s nami natahovat .. no bola to hanba ... Další obchod (to bolo priam nepochopiteľné pre mňa) - dáma z strážnej služby nás ani cez vchod nepustila - priam predajňu bránila vlastným telom. Odôvodnenie: v obchode s detskými vecami nemá pes čo robiť, lebo mamičky s malými-niekoľkodňovými deťmi sú na to citlivé. na moju otázku čo ak tam príde nakupovať nevidiaca mamička mi bolo povedané že bohužiaľ bude musieť nechať psa pred obchodom. Brendon Slovakia, Púchovská v Rači.

velmi zaujímavá bola reakcia v telefone pri objednávaní lístkov do Slovenskej filharmónie - pani povedala že v žiadnom prípade, lebo tam sa predsa hrá a čo keď psík zčne zavýjať. Navrhla mi že ho môžeme nechať na nejakom nádvorí a potom si ho odtiaľ zobrat. Našťastie som tam zašla osobne a nechala tam váš plagatik a tak potom už nebol problém. V historickej budove SND boli všetci veľmi ústretoví a nápomocní.

Ešte by som sa vam velmi rada podakovala z amaterial ktorý ste vyrobili o povinnostiach pre ludi, ktorí o tom nemaju ani potuchy. Radi by sme sa s vami stretli a zdielali nase zazitky, lebo zivot je krásny a krátky a treba ho prezit zmyslupne. My sa tešíme z každého okamihu !!!

Prajem nádherný deň Miroslava [redacted] a Douglas [redacted]

Príloha 3b)

JUDr. Zuzana Stavrovská

komisárka pre osoby so zdravotným postihnutím

Výcviková škola pre vodiace
a asistenčné psy
Jarmila Virágová
Sekulská 1
841 04 Bratislava
viragova@vodiapipes.sk

Naša zn.	Vaša zn.	Vybavuje	Telefón	Dátum
KZP/0165/2016/05R		JUDr. E. Arnoldová eva.arnoldova@komisar.sk	02/20420304	20.07.2017

Vec: Vyjadrenie o výsledku posúdenia podnetu

Vážená pani Virágová,

ako komisárke pre osoby so zdravotným postihnutím mi bolo dňa 12. júla 2016 z Výcvikovej školy pre vodiace a asistenčné psy postúpené podanie, v ktorom pani Miroslava [REDAKOVANÉ] namieta, že jej **nebolo umožnené vstúpiť do predajne ovocia a zeleniny Freshlandia v OC Centrál s vodiacim psom**. Ďalej poukazovala na neprimerané, neľudské až arogantné správanie vedúcej predajne (pani [REDAKOVANÉ]) a upozornila tiež na to, že vedúca predajne jej odmietla dať knihu prianí a sťažností.

E-mailom zo dňa 30. novembra 2016 som, podľa ustanovenia § 10 ods. 2 písm. a) v spojení s § 13 ods. 4 zákona č. 176/2015 Z. z. o komisárovi pre deti a komisárovi pre osoby so zdravotným postihnutím a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o komisárovi“), požiadala **vedúcu predajne ovocia a zeleniny Freshlandia v OC Centrál o poskytnutie stanoviska**, najmä poskytnutie **odôvodnenia, z akého dôvodu odmietla pani Zubovej vstúpiť do predajne s vodiacim psom**.

Vzhľadom na to, že pani [REDAKOVANÉ] mi v určenej písomné stanovisko neposkytla, e-mailom zo dňa 9. januára 2017 som ju žiadala o bezodkladné poskytnutie stanoviska.

Ani na túto žiadosť pani [REDAKOVANÉ] nereagovala.

V snahe objasniť danú problematiku a upozorniť na porušovanie práv osôb so zdravotným postihnutím som **iniciovala osobné stretnutie** priamo s pani [REDAKOVANÉ] v predajni ovocia a zeleniny Freshlandia v OC Centrál.

Pani Jamelská mi však počas telefonického rozhovoru dňa 11. júla 2017 oznámila, že o osobné stretnutie nemá záujem.

V súvislosti s problematikou **vstupu vodiacich psov na verejne prístupné miesta** som pani [REDAKOVANÉ] písomne upozornila na to, že podľa zákona č. 447/2008 Z. z. o peňažných

príspevkoch na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o kompenzáciách“) sa za **pomôcku považuje aj pes so špeciálnym výcvikom.**

Ďalej som pani [REDAKOVANÉ] poučila, že:

- podľa ustanovenia § 25 zákona o kompenzáciách **pes so špeciálnym výcvikom je vodiaci pes, asistenčný pes a signálny pes**, pričom **vodiaci pes** zabezpečuje fyzickej osobe s ťažkým zdravotným postihnutím, ktorá má **zrakové postihnutie** alebo iné ťažké zdravotné postihnutie, **pomoc** pri každodenných činnostiach, najmä **pri samostatnom pohybe, podávaní predmetov a bezpečnom zvládnutí prekážok v priestore**,
- psa so špeciálnym výcvikom je nevyhnutné vnímať ako **kompenzačnú pomôcku** na odstránenie, zmiernenie alebo prekonanie následkov zdravotného postihnutia, ktorá fyzickej osobe s ťažkým zdravotným postihnutím umožňuje alebo sprostredkúva vykonávať činnosti, ktoré by bez jeho použitia nemohla vykonávať sama, alebo by ich vykonávanie bolo spojené s nadmernou fyzickou záťažou alebo neúmernou dĺžkou trvania, prípadne by zdravotne postihnutá osoba bola odkázaná na pomoc ďalšej osoby.

Pani [REDAKOVANÉ] som písomne upozornila na to, že **pes so špeciálnym výcvikom je rovnocennou kompenzačnou pomôckou** ako napr. invalidný vozík, nakoľko osobe so zdravotným postihnutím **umožňuje voľný pohyb, samostatnosť, nezávislosť, mobilitu a zapojenie do života**, a že je potrebné rešpektovať osobitný status psov špeciálne vycvičených pre doprovod osoby so zdravotným postihnutím a vnímať ich ako nepostrádateľnú **súčasť osoby** so zdravotným postihnutím.

Ďalej som jej písomne vysvetlila, že vodiace, asistenčné a signálne psy prešli špeciálnym náročným výcvikom, vďaka ktorému si osvojili, ako sa majú správať na miestach prístupných verejnosti a ako zvládať zložité situácie (napr. preplnené dopravné prostriedky, hlučné miesta a pod.). Tieto psy sa vyznačujú inými vlastnosťami a správaním ako psy bez špeciálneho výcviku.

Pes špeciálne vycvičený pre doprovod osôb so zdravotným postihnutím by mal byť z verejne prístupných miest **vylúčený iba v individuálnych, objektívne odôvodnených prípadoch**. Pokiaľ z vážnych dôvodov nie je možný pohyb psa po objekte a prevádzkové podmienky to umožňujú, je potrebné **určiť miesto** k zanechaniu psa a zdravotne postihnutej osobe **poskytnúť osobného asistenta**, ktorý by jej doprovod psa nahradil.

Neumožnenie vstupu psom špeciálne vycvičeným pre doprovod osoby so zdravotným postihnutím zasahuje do rôznych základných práv osôb so zdravotným postihnutím.

Pani [REDAKOVANÉ] som písomne upozornila, že v prípade **odmietnutia vstupu osoby so zdravotným postihnutím v sprievode psa so špeciálnym výcvikom**, ktorý slúži ako kompenzačná pomôcka, do verejných priestorov (verejne prístupných miest), vznikajú

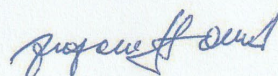
neodôvodnené prekážky a môže dochádzať k neprijateľnému znevýhodneniu týchto osôb, ako aj k **nepriamej diskriminácii** z dôvodu ich zdravotného postihnutia.

Ďalej som ju písomne upozornila, že takýmto postupom **porušuje článok 9 „Prístupnosť“ Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím**, ktorý osobám so zdravotným postihnutím garantuje **prístup na verejne prístupné miesta a do zariadení poskytujúcich služby**.

V záujme rešpektovania Dohovoru a vytvorenia primeraných podmienok a úprav pre osoby so zdravotným postihnutím som pani [redacted], podľa ustanovenia § 10 ods. 2 písm. a) bod 4. zákona o komisárovi požiadala o **prijatie opatrení**, ktoré zabezpečia, aby **v budúcnosti k takýmto situáciám nedochádzalo a aby bol vstup osobám so zdravotným postihnutím v sprievode psa so špeciálnym výcvikom do predajne ovocia a zeleniny Freshlandia v OC Centrál umožnený**.

S pozdravom

Úrad komisára pre osoby
so zdravotným postihnutím
Račianska 153
831 54 Bratislava 35

JUDr. Zuzana Stavrovská
komisárka pre osoby
so zdravotným postihnutím